

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПНУ**

**Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний університет
«Львівська політехніка»**

**Інститут права, психології та інноваційної освіти,
кафедра педагогіки та інноваційної освіти**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

3 листопада 2023 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 3 листопада 2023 р., Мукачєво / Ред.кол.: Фенцик О.М. (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2023. – 306 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол №9 від «23» листопада 2023 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – д. пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Бобирєва О.С. – доктор філософії з педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенцик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	
<i>Ангеліна Герич, Марія Кузьма-Качур</i> ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА КОМПЕТЕТНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОГО СТАНДАРТУ	10
<i>Іван Кушнір</i> ПЕРЕДВИЩА ФАХОВА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН	12
<i>Марина Лєдок</i> ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	17
<i>Жанна Макара</i> РОЛЬ І МІСЦЕ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ	22
<i>Антоніна Микуліна</i> ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	26
<i>Sofiya Chovriy, Nikoletta Popovych,</i> THE PHENOMENON OF “CULTURAL COMPETENCE” IN INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC DISCOURSE	30
РОЗДІЛ 2 НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ	
<i>Дмитро Грегірчак</i> «АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ» ЯК МЕТОДИЧНИЙ ПРИЙОМ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	34
<i>Тетяна Гичка, Надія Брижак</i> ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	37
<i>Анжеліна Пугач</i> МЕДІАОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	40
<i>Мирослава Томинець, Маріанна Горват</i> ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	45
<i>Михайло Яцура</i> АКМЕОЛОГІЧНИЙ АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	50

РОЗДІЛ 2 НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ

Дмитро Грегірчак
кандидат політичних наук,
завідувач навчально-виробничої практики
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету» /
спеціальність 013 Початкова освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

«АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ» ЯК МЕТОДИЧНИЙ ПРИЙОМ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Освіта як соціальний інститут орієнтована на майбутнє. Сучасне суспільство змінюється надзвичайно швидко, тому неможливо достеменно передбачити, які знання можуть знадобитися учневі в його позашкільному житті, а які – ні. Тому, актуальним завданням закладів освіти є розвиток критичного мислення, що надасть змогу адекватно оцінювати нові обставини та формувати стратегію подолання проблем, які виникатимуть, пристосування до нових, часом непередбачуваних життєвих обставин.

Упродовж останніх десятиліть питання розвитку критичного мислення перебуває в центрі уваги як зарубіжних так і вітчизняних учених. В Україні зазначена проблема висвітлювалась у працях В. Бондар, Н. Вукіної, О. Давиденко, Н. Дементієвської, О. Марченко, О. Пометун, С. Терна, Н. Харченко та ін.

Почнемо з того, що освітня технологія розвитку критичного мислення передбачає: здатність чітко визначити проблему, яку необхідно розв'язати; самостійно знайти, обробити і проаналізувати інформацію; логічно побудувати думки, щоб переконати інших; мислити мобільно і бути відкритим до сприйняття думок інших; принципово відстоювати свою позицію; розвивати самостійність і

комунікативні навички; створювати сприятливі умови для творчого мислення [2].

Важливою педагогічною умовою формування критичного мислення молодших школярів є створення зацікавленості і доброзичливої співпраці на уроці, активне залучення до парної і групової роботи. Вже починаючи з дитячих років дитину треба привчати формулювати свої думки, оціночні судження, переконання, незалежно від інших.

Зауважимо, що технологія розвитку критичного мислення молодших школярів є сукупністю різноманітних методичних прийомів, які спонукають учнів до дослідницької активності, створюють умови для усвідомлення ними матеріалу, узагальнення одержаних знань. Ця технологія допомагає готувати дітей нового покоління, які вміють розмірковувати, спілкуватися, чути та слухати інших. При запровадженні цієї технології знання засвоюються набагато краще, адже інтерактивність методики розрахована не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її вирішення [1, с. 8].

Таким чином, оскільки проблема розвитку критичного мислення є надзвичайно важливою, ми вирішили дослідити сутність конкретного методичного прийому розвитку критичного мислення під назвою «Асоціативний кущ», який застосовується в тому числі і на уроках української мови. Мета даного методичного прийому – навчити учнів на основі асоціативних зв'язків зрозуміти суть поняття (процесу) та досягнути, що від чого залежить, і як пов'язане між собою.

У структура уроку із застосуванням технології розвитку критичного мислення прийом «Асоціативний кущ» можна використовувати на етапі актуалізації, адже на цій стадії формується зацікавленість, спрямованість на навчання, відтворення знань, потрібних для наступних етапів уроку. На відміну від методичного прийому «Мозковий штурм», де висловлені думки стосуються інформації з приводу певної теми, прийом «Асоціативний кущ» спонукає молодших школярів розмірковувати вільно та відкрито про певний предмет,

образ, висловлюючи також свої почуття, емоції, ставлення. Цей прийом стимулює нелінійну форму мислення – асоціативне мислення. Асоціація (з лат. *associatio* – «зв'язую») – поняття, що виникає під час згадування іншого.

Алгоритм методичного прийому передбачає:

1. Написати тему – центральне слово (словосполучення чи фразу) посередині аркуша, на слайді, на дошці.
2. Надати можливість молодшим школярам продумати, які асоціації виникають у них з цим поняттям.
3. Записати усі слова, які «спадають» на думку, не оцінюючи і не перефразовуючи їх. Прямими лініями позначити зв'язки між словами.
4. Нові слова також можуть викликати асоціації – записати їх, одразу позначити зв'язок між тими словами, з якими виникли асоціації.
5. Продовжувати роботу доти, поки не закінчатся ідеї.

Результатом роботи є структура, яка графічно відображає асоціативне міркування, визначає інформаційне поле теми.

Цю ж технологію можна використати і на етапі рефлексії, наприкінці уроку. Можна доповнити або змінити щось у «кущі». Тоді наочно видно, які нові знання отримали молодші школярі на уроці [3, с.69]. Наведемо приклад «Асоціативного куща», складеного з поняттям «ШКОЛА» в 1 класі (Рис.1).

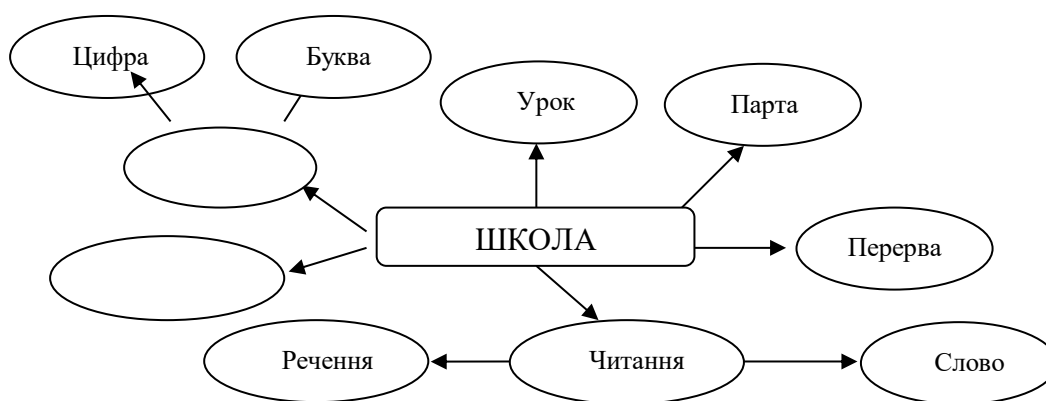

Рис.1

Отже, така форма роботи дозволяє вчителю створити ситуацію емоційного комфорту на початку уроку, налаштувати молодших школярів на творчість, визначити, як вони розуміють основне поняття теми, а учням, в свою чергу, –

вільно і відкрито міркувати над темою, активізувати свої думки, навчитися виражати свої думки точно і коротко.

Узагальнюючи сказане, робимо висновок, що запровадження методичного прийому «Асоціативний куш» сприяє набагато кращому засвоєнню знань, адже його інтерактивність спрямована не на запам'ятовування, а на вдумливий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошуки її вирішення. На уроках, де використовуються зазначений вище прийом, молодші школярі почувають себе впевнено, вільно висловлюють свої думки і спокійно сприймають зауваження, адже вони є активними учасниками освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Городнюк О.Д. Критичне мислення на уроках української мови і літературного читання: методичний посібник. Хмельницький: Хмельницький НВК №10, 2016. 26 с.
2. Вукіна Н. В., Дементієвська Н. П.. Критичне мислення: як його навчити. Харків: «Основа»: «Тріада+», 2007. 112 с.
3. Роєнко Л. Технології розвитку критичного мислення молодших школярів на уроках рідної мови та читання. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2009. № 4. С. 67-71.

Тетяна Гичка

спеціальність 013 Початкова освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

Надія Брижак

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти
Мукачівський державний університет

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Педагогіка партнерства є складовою концепції Нової української школи, спрямованої на те, щоб побудувати довіру між школою, дітьми, батьками та суспільством.

Запорукою успішної освітньої роботи в закладі загальної середньої освіти є ніщо інше як співпраця класного керівника з батьками, адже родина впливала і продовжує чинити значний вплив на процес розвитку особистості учня, а отже

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>